

Boek- en rapportbesprekingen

Werkgroep 'Roeken in de Wolden, Lust of last' 2003. Meer lust en minder last. Een voorstel voor gemeentelijk roekenbeleid voor De Wolden. Rapport Gemeente De Wolden. Een verzameling van meningen van deskundigen, pseudo-deskundigen en onwetenden op een hoop gegooid onder het motto, "Als mensen zeggen dat ze overlast ervaren dan is dat gewoon zo". Dit levert een vermenging van waarheid en onwaarheid op (zelfs is niet steeds duidelijk of het kraaien, roeken of kauwen betreft) met uiteindelijk een beleidsadvies aan de gemeente: Roeken moeten worden geconcentreerd op plekken waar mensen geen last van ze hebben. Om de Roeken over te halen zich in die bosjes te vestigen, wil men grote hoeveelheden nestmateriaal ter plekke aanbieden, zonder overigens onderzocht te hebben of de beschikbaarheid van nestmateriaal voor roeken een beperkende factor is (natuurlijk is dat niet het geval).

Dit rapport zegt veel meer over de, tegelijk met de welvaart, toegenomen intolerantie van de verwende mens tegenover de natuur. Dat de één plezier heeft aan de roeken die het grasveld vrijmaken van emelten en takken, terwijl de ander last heeft van de takken van uitgewaaiden nesten, geeft wel aan dat het probleem niet bij de Roeken ligt.

Een van de weinige gekwantificeerde feiten in het rapport is dat de roekenstand in Gemeente De Wolden in de periode 1995-2002 met meer dan de helft terugliep (van 1500 tot 750 paren). Misschien een goede aanleiding voor de werkgroep om zich bezig te gaan houden met zaken waar ze meer verstand van hebben. –Willem van Manen-

Feenstra H. 2003. Broedvogelinventarisatie Boswachterij Norg 2003. Bureau Vogelinventarisatie De kraanvogel 2003/4, Fochtelo.

Boswachterij Norg (1081 ha) onderscheidt zich van de meeste Drentse boswachterijen door veel oud eikenbos en doordat het bos versnipperd is met tussenliggende akkers, graslanden en heidevelden. Het landschap wordt weerspiegeld in de vogelstand met bijvoorbeeld een groot aantal Boomklevers (64) en Buizerds (28).

In 1988 werd de boswachterij voor het laatst integraal geïnventariseerd en vergelijking levert een toename op van Buizerd, Houtsnip, Bosuil, Roodborsttapuit, Glanskop, Boomklever en Appelvink. Sperwer, Fazant, Holenduif, Zomertortel, Koekoek, Ransuil, Grote Bonte Specht, Boompieper, Braamsluiper, Vuurgoudhaantje, Grauwe Vliegenvanger, Matkop, Zwarte Mees, Spreeuw (74 naar 12!), Groenling en Goudvink namen sterk in aantal af. Bij enkele soorten, zoals Grote Bonte Specht en Koekoek, zijn de aantalveranderingen waarschijnlijk te herleiden tot tellerverschillen. Het rapport is beknopt en overzichtelijk, waardoor informatie goed vindbaar is. –Willem van Manen-

Feenstra, H. 2003. Broedvogelinventarisatie De Klencke 2003. Bureau Vogelinventarisatie De Kraanvogel. Fochtelo BVDK2003/3. Fochtelo.

Dit rapport geeft de resultaten weer van het broedvogelonderzoek van 507 ha op de Klencke (Oosterhesselen) in 2003. Het rapport is rijk geïllustreerd en behandelt naast de broedvogels ook niet broedvogels, zoogdieren en amfibieën. In totaal werden er 76 broedvogelsoorten vastgesteld, waaronder de Rode Lijstsoorten Watersnip, Kerkuil, Groene Specht, Paapje, Roodborsttapuit, Grauwe klauwier en Geelgors. Een vergelijking met een eerdere en vrij recente

inventarisatie (1998) leert dat vijf soorten zijn verdwenen (o.a. Steenuil) en daarvoor zestien nieuwe voor teruggekomen zijn (o.a. Blauwborst, Paapje, en Grauwe Klauwier). Extensivering/verruiging van de beekdalgraslanden heeft een positieve invloed gehad op Roodborsttapuit, Grasmus, Rietgors, Blauwborst, Bosrietzanger en Grauwe Klauwier. Kievit en Scholekster zijn daarentegen verdwenen.

In het bosgebied vallen de sterke afname van Holeduif, Gekraagde roodstaart, Grauwe vliegenvanger en de sterke toename van de Boomklever op. Aanbevolen wordt om het huidige bosbeheer voort te zetten en zuinig te zijn op staand dood hout. In het beekdal kan het struweel beter ontwikkeld worden door houtwallen en singles uit rasteren om te beschermen tegen begrazing. In het beekdal moet moerasvorming een kans krijgen.-Bert Dijkstra-

Feenstra, H. 2004. Vogelinventarisatie Fochteloërveen 2003. Bureau Vogelinventarisatie De Kraanvogel. Fochtelo BVDK 2004/1. Fochtelo.

Ook in 2003 produceerde Feenstra weer een rapport over de broedvogels van het Fochteloërveen. Het verslag is beknopter dan gebruikelijk maar is volledig, overzichtelijk, rijk geïllustreerd en dus de moeite waard om te lezen. Bij de resultaten komen Rode lijstsoorten, gemeenschappelijke slaappleaatsen en soortbesprekingen aan de orde. Het aantal territoria van Rode lijstsoorten neemt de laatste jaren af en gaat richting het niveau van midden jaren negentig. Deze afname komt vooral op rekening van Paapje en Roodborsttapuit voor wie het vernatten van het veen lokaal nadelig lijkt uit te pakken. Dodaars, Tureluur, Watersnip en Geelgors weten zich aardig staande houden of te profiteren van allerlei beheermaatregelen. Zomertaling en Porseleinhoen lieten van 2002 op 2003 een opvallende afname zien. Verrassend is de toename van de Roerdomp en het verschijnen van het Woudaapje in 2003.

Het Fochteloërveen werkt als een magneet op ganzen en zwanen. In januari 2003 gebruikten 30.000 ganzen (hoofdzakelijk Kol- en Toendrarietgans) het gebied als slaappleaats, maar ook een 100 Wilde zwanen en honderden Kleine Zwanen.

Bij de soortbespreking worden zowel broedvogels als niet broedvogels besproken. De nadruk ligt op de Rode lijstsoorten en bijzondere pleisteraars (o.a. Slangenarend, Roodpootvalk, Zwaangans, Dwerggans). Een analyse van Klapeksterbraakballen (uitgevoerd door Janco Mulder) laat zien dat de Dwergmuis numeriek gezien een belangrijke prooi is en dat onder de vogels de Pimpelmees het meest onfortuinlijk is bij het ontmoeten van de Klapekster. Uiteraard is er uitvoerig aandacht voor de Kraanvogels. Dit keer geen uitgebreide aanbevelingen ten aanzien van het beheer, maar wel een pleidooi om iets terug te doen voor de Kraanvogel die het gebied grote bekendheid geeft: geen nieuw paden, paden verleggen of sluiten. Laten we hopen dat Feenstra's traditie om jaarlijks verslag te doen blijft voortbestaan.-Bert Dijkstra-

Hut, H. en F. Helmig. 2003. Valt hier nog wat te vreten? Onderzoek naar de relaties tussen voedsel, zuurgraad en broedende weidevogels. Staatsbosbeheer Friesland/Groningen-Drenthe.

De honger naar kennis over de achteruitgang van weidevogels is momenteel bijna niet te stillen. Naarmate steeds meer gebieden totaal ontvolkt raken lijkt er hier en daar toch wat lichte paniek uit te breken. Het initiatief van Staatsbosbeheer heeft in ieder geval wat meer licht gebracht in de relaties tussen de aanwezigheid van bodemfauna en dichtheden van steltlopers. Het onderzoek werd uitgevoerd in 29 graslandreservaten in de drie noordelijke provincies, waaronder de reservaten

bij het Leekstermeer (Bolmert, Blauwvennen) de Matsloot (Mosterdpot, Roderwolde-Matsloot). Methode en resultaten worden uitgebreid toegelicht en de onderzoeksresultaten staan in de bijlagen per reservaat uitvoerig weergegeven. Het onderzoek bevestigt dat er een duidelijke correlatie is tussen het aantal en versgewicht in g/m² aan regenwormen (stapelvoedsel van steltlopers) in de bodem en de zuurgraad. Landurige innundatie is negatief voor regenwormen en kwel lijkt indirect een positief effect te hebben. Het verrassende van dit onderzoek is dat er geen duidelijk verband gevonden werd tussen dichtheden steltlopers en de hoeveelheid versgewicht regenwormen/m². Ook in gebieden waar de biomassa lager is dan 10g/m² of nauwelijks regenwormen voorkomen kunnen hoge dichtheden herbergen met soms ook nog een stabiele populatie-omvang. De onderzoekers suggeren dat in dergelijke gebieden steltlopers hun voedel nabij de broeiperelen vergaren of dat er alternatieve voedselbronnen een rol kunnen spelen. De reservaten in Noord-Drenthe steken kwa voedselaanbod (60-170 g/m² versgewicht regenwormen) redelijk gunstig af ten opzichte van de overige gebieden, maar desondanks zijn de trends bij de steltlopers tamelijk negatief (dat laatste is tamelijk zacht uitgedrukt). Hier moeten dus andere factoren een rol spelen. Bij de aanbevelingen wordt aangedrongen om meer onderzoek te doen naar wat die factoren dan wel zijn. De belangrijkste verklarende factoren staan in ieder geval in het rijtje: vegetatiestructuur en openheid. Het veenweidegebied in Noord-Drenthe is de afgelopen 10 jaar veranderd in een complex van ruige graslanden met daartussen rietopslag. De huidige uitvoer van het botanische (?) beheer gaat hier in ieder geval niet hand in hand met steltlopers. Recent is de doelstelling recent veranderd in een faunistische. Nu is het maar hopen dat deze strohalm snel wordt aangegrepen en effectieve maatregelen worden genomen. Dit om de voorkomen dat straks de vraag gesteld moet worden: valt hier nog wat te onderzoeken? -Bert Dijkstra-